

Inserati se sprejemajo in velja
tristopna vrsta:

8 kr., če se tiska 1krat,
12 " " " " 2 " "
15 " " " " 3 " "

Pri vočkratnem tiskanju se
cena primerno zmanjša.

Rokopisi

ne vračajo, nefrankovani
pisma se ne sprejemajo.

Naročnino prejema opravništvo
(administracija) in ekspedicija na
Starem trgu h. št. 16.

SLOVENEK

Političen list za slovenski narod.

Po pošti prejemati velja:

Za celo leto . . .	10 gl.	-- kr.
za pol leta . . .	5 " "	-- " "
za četrt leta . . .	2 " "	50 " "

V administraciji velja:

Za celo leto . . .	8 gl.	10 kr.
za pol leta . . .	4 " "	20 " "
za četrt leta . . .	2 " "	10 " "

V Ljubljani na dom pošiljanje
vojlja 60 kr. več na leto.

Vredništvo je v Rožnih ulicah
št. 25.

Izhaja po trikrat na teden in
sicer v torek, četrtek in soboto

Dr. Bleiweisova sedemdesetletnica.

(Dalje.)

Ker bode govore, ki so bili o tej priliki
govorjeni, po stenografičnem zapisniku v po-
sebni knjižici na svitlo dal g. Bezenček, nam
bode še le potem mogoče jih priobčiti tudi
v „Slovenca“. Zato bodemo za zdaj poročilo
o sedemdesetletnici nadaljevali z objavljenjem
adres, ktere so bile pri istej priliki izročene
g. jubilanu.

Adresi tržaških in isterskih Slovencev se
glasite:

Slavnemu gospodu

Dr. Janezu Bleiweisu

očetu slov. naroda v Ljubljani.

Pomladni solčni žarek je posijal na zem-
ljo. Začela se je tajati ledena skorja, cvetice
kliti, drevesa zeleneti in cvesti, po logih se
oglašati drobne tice; kmet je začel zapuščati
tesno izbo, hoditi na polje kopat, orat in se-
jat. Solčni žarek je če dalje bolj grel, vsa
narava se je bolj oživljala, na polji je začelo
rumeneti klasje, izmej perja sadonosnega drevja
se bliskati sočno sadje.

Ta solčni žarek, preslavni naš rojak in
rodoljub, ta solčni žarek je živa podoba Va-
šega delovanja na slovenske zemlji. V letu
1843 je zablisknil prvič s prvim listom Vaših
Novic, vedno bolj ogreval slovenska srca ter
vsestransko gojil naš narod s tolikim vspehom,
da se zdaj z vso pravico smemo ponášati mej
izobraženimi evropskimi narodi. Pred Vašo
dobo so sijale le redke zvezde na slovenskem
nebu, i še te so nam zakrivali viharni oblaki;
Vi ste nam zdanili nebo. Kakor z magnetično
močjo, tako ste nase potegnili vse Vam so-
rodne moči, ki so vedno rastle i se krepile,
ter ves narod tako povzdignile, da mu je slavna

bodočnost gotova. Pale so nenaravne meje, ki
so v duhu ločile Korošca i Štirca od Kranjca
in Primorca; zdaj čutimo, da smo vsi Slo-
venci bratje, sinovi ene matere; zdaj čutimo
svojo vrednost i veljavo, ter se ponášamo se
svojo narodnostjo.

Vi ste duša te vesele preroditve, Vi ste
dali novo življenje narodu, za katerega ste se
v ustavnej dobi brez prestanka z mečem bistrega
svojega duha i krepke volje nevstrašljivo v
zborih i skupščinah borili, i pridobili svitlejšo
zmago, nego najslavniši vojvoda na bojnem
polji, kajti Vaša zmaga je zmaga za svobodo,
pravico i človeštvo. Vašega poduka i neumor-
nega dela neprecenjene dobrote so se naselile
v palači prvega gospoda i v zadnjem koči bor-
nega kmeta na slovenske zemlji. Po pravici
Vas narod imenuje svojega očeta.

To pismo Vam pišemo Slovenci na Adriji,
združeni z družimi tukaj bivajočimi slovanskimi
brati za voščilo k 70letnemu rojstnemu dnevu
in vemo, da Vas bo veselilo, ko boste iz njega
videli, da smo Vam hvaležni, da Vas bo toliko
bolj radovalo, ker veste, da je taka hvalež-
nost najboljšje poročstvo i bodočemu narodu-
vemu napredovanju, njegovej blagosti i slavi.

Bog Vas ohrani na mnogaja leta na ve-
selje vsem Slovincem!

T Trstu, dne 14. novembra 1878.

Preblagorodni gospod!

Dovolite tudi nam Istrskim Slovincem, da
Vam čestitimo iz globočine src k Vaši sedem-
desetletnici, kajti tudi mi, akopram oddaljeni
od središča Slovenije in v slabih narodnih raz-
merah živeči, poznamo in čislamo Vaše velike

zasluge za naš milij narod; mej nami so možje
ki uže nad 30 let opazujejo Vaše strajno delo-
vanje na narodnem polju, in ki prav toliko
časa pridno čitajo Vaše slavne „Novice“. — Vi
nosite po vsej pravici ime očeta Slovencev, kajti
pusto ledino Ste začeli orati čisto sami, — in
pri tolikih neugodnostih, v tako žalostnih raz-
merah, v kakoršnjih Ste našli naš narod, ni-
koli se niste prestrašili; ampak heroično
stali Ste vedno na braniku domovine, in danes,
ko vidite, da je Vaša setev uže obrodila le-
pega sadu ter da je Vaš narod sigurno rešen
propada: danes smete s ponosom in naj-
večo zadovoljnostjo zreti na Vašo slavno pro-
šlost.

Ni ga slovenskega srca, katero ne bi ki-
pelo posebno pri tej slovesni priliki hvaležnosti
in ljubezni do Vas, mili oče, in ves slovanski
svet imenuje te dni Vaše ime z velikim po-
nosom.

Sprejmite blagovoljno ta glas hvaležnosti
iz tužne sicer, a če Bog dade, za Slovanstvo
rešene Istre.

Rog blagoslovi Vaše blago delo! Bog Vas
ohrani Slovincem še mnoga leta!

V Dolini, 16. novembra 1878.

(Dalje sledi.)

Tisza vnovič potrjen za ministra.

Tisza ima na Ogerskem vse tako nape-
ljano, da ga ne morejo odstraniti. Že dvakrat
je na videz odstopil, zdaj je to storil tretjekrat,
pa vselej je bil na ministerski stol nazaj po-
sajen, tako tudi zdaj. Andrassy in Tisza drug
družega nad vodo držita, zato ali oba ostaneta,
ali pa vkup padeta. Tisza je vnovič potrjen,

Jugoslovanska akademija znanosti in umetnosti.

(Govor predsednika dra. Račkega pri slovesnej
seji dne 25. novembra t. l.)

Veleučeni gospodje akademiki!

Vsoko spoštovani zbor!

Danes se vam bode podal račun o delo-
vanji naše akademije v teku enajstega leta
njene življenja. Iz tega računa bode lahko
videli, da je delovanje akademije ostalo v svo-
jem ravnanju dosledno in tudi razširilo se v
svojem obsegu. Mnoga vprašanja, ktera se ti-
čejo zgodovine, prava in naravoslovja, so bila
obdelana in razjasnjena. Novi viri so na dan
spravljeni za naš jezik in zgodovino in sicer za
državno, cerkveno, posvetno, književno in
pravno zgodovino. Tudi mnogo sredstev se je
dobilo, da se je moglo bolje seznaniti s pri-
rodnimi odnošaji naše domovine.

Obdelovajoči pako ona vprašanja in raz-
jasnevajoči one vire in gradivo, je ostala naša
akademija tudi pretečenega leta z istim du-

hom navdihnjena, kateri jo je oživljal v teku
minolih deset let. S tem ostajoč v delu verna
svojemu imenu ter sprepičanjem navdihnjena,
da si sorodna plemena slovanskega juga zamo-
rejo samo v duševnem zedinjenju ustvariti za
narodno izobraženje dosti široko podlago, je
ona žmiraj z enakim veseljem prijemala vsa
ktere naučne priloge. Zarad tega bode našli
zraven znanstvenih preiskavanj, ktera se tičejo
Hrvatov in Srbov, tudi učenih prineskov, kateri
se bavijo s Slovenskim jezikom in srednje Bul-
garskimi književnimi prineski.

To duševno zedinjenje, v koliko se ono
vrti pod pritiskom dnevnih razprtij, rastlo bode
v onem razmerju, v katerem jo bodo vse to bolj
zagovarjali veliki svetski dogodki. Ti pa ravno
sedaj trkajo z velikim hrupom na vratih vzhoda
in glasno kličejo plemena slovanskega juga,
ako jim je druga narodna osebnost — na sku-
pno delovanje.

V okviru tih dogodkov, katerim je še nji-
hov konečni razvitek nejasen, vidita se dva
dosti bistra prikaza namreč, zmaga krščanstva

in nad islamom in borba mej vzhodom in zahod-
om za novo vredbo v javnih odnošajih vzhoda.
Prvi pojav ali prikaz mora razveseliti vsacega
odkritosrčnega človekoljuba, ker nam poka-
zuje moč idej, katerim ima zahod svojo veličino
in slavo, vzhod pa svoje rešenje in vstajenje
zahvaliti. Tu so one, s sirovo močjo odstra-
njene, v krogu družine in v svetišču božjega
brama čakale skoz stoletja ono dobo, ko se
bode razkrojil islam na svetlobi napredka. A
morda nima krivo niti oni novejši duhoviti zgo-
dovinar, kateri z obzirom na tedanje versko in
duševno stanje vzhoda sodi, da se islam mora
smatrati kakor „duhovna quarantina, v kterej
so narodi od kužne pokvarjenosti oddeljeni,
čakali na boljše čase in dihanje čistejega zraka.“
Tej „quarantini“ kakor da se je konec pri-
maknil; a izza nje stopajo vzhodni narodi na
pozorišče v drugem redu, v toliko, ker si
prednje in najodličnije mesto prisvaja Slovan-
stvo, mej timko nekdanji nosilec mogočnosti
in rimsko-helenske kulture zavzima npraven a
ne pooblaščen položaj. —

in z njim njegovi tovarši, le Szapary in Kemeny sta najnovje vstopila v ministerstvo. Vendar ogerski listi pravijo, da se Tisza ne bo mogel več dolgo na krmilu obdržati, poslanec za poslanecem zapušča njegovo stranko, in nedavno je zopet šest imenitnih poslancev izstopilo iz liberalnega, to je Tiszovega kluba.

Da je Tisza ostal, iz tega še ne sledi, da se bo obdržal tudi naš Auersperg. Tiszovo ministerstvo je obnovljeno, ker podpira Andrassy-a, in ker to dela če prav nerada tudi vladajoča stranka v ogerskem državnem zboru. Naša ustavoverna stranka pa Andrassyu nasprotuje; ker so cesar za zašedenje Bosne, tedaj za Andrassy-a, zato je težko verjetno, da bi tudi v Cislri pri starem ostalo. Pomenljive so cesarjeve besede do levovske deputacije, kjer so obžalovali, da so nekateri poslanci iz poljskega kluba izstopili, in pobegnili v tabor ustavovercev. Iz teh besedi je sklepati, da Herbstovci pri dvoru niso posebno dobro zapisani.

So pa še drugi vzroki, ki Auerspergovo ministerstvo nemogoče delajo, tako dogodek z graško „Tagespošto“, zlasti pa to, da to ministerstvo nema nobene stranke za seboj, ker mu dosedanja liberalna večina sama nasprotuje. Sicer so pa tako drugo leto nove volitve, pri katerih bo državni zbor najbrže vse drugačno lice dobil. In morda se še ne bo čakalo do novih volitev, ampak se bo že letos preobrat naredil. Taka zbornica, katera hoče večini narodov in zmagovalni armadi roke zvezati, zasluži takoj razpuščena biti.

Tisza je pa ostal, ker na Ogerskem drugačna rešitev ni mogoča. Nemadarski narodi v ogerskem zboru skoraj niso zastopani, madjarski poslanci pa so razdeljeni v dve veliki stranki, Tiszovo in Košutovo. Košutova hoče vse prekucniti, Ogersko odtrgati od Avstrije in vojsko začeti zoper Ruse.

Takega programa krona ne more sprejeti, zato ne ostane drugega, kakor opirati se na Tiszovo stranko, ki se vsaj nekoliko vklanja zdravi pameti in logiki dogodkov.

Pričakovali smo pač, da se bo Slovanom v Avstriji po rešenju vzhodnega vprašanja bolje godilo, pa vzhodno vprašanje ravno ni še rešeno in v kljub berlinskemu miru se bo na spomlad, kakor se kaže, nova vojska začela, ki bo, ako Bog dá, Turke popolnoma vrgla iz Evrope, in se bo osvobodila cela Bolgarija in cela Grecija. Avstrija bo prisiljena potegniti se ali za Slovane, ali zoper Slovane,

in za kar se bo tačas odločila, to bo odločilo tudi njeno osodo morda za stoletja naprej. Zgodovinski dogodki, ki smo jih lani videli, in ki jih bomo v prihodnjem letu doživeli, so tako silni, da se zgubijo pred njimi posamezni možje, in naša bodočnost nikakor ni odvisna od posameznih državnikov; naj bo minister ta ali uni, časovega kolesa nobeden ne bo ustavil.

Vsi diplomati so bili v Berlinu zbrani, in hoteli so propad Turčije zabraniti, pa njihovi sklepi niso imeli moči in veljave, ker so storjeni proti teku zgodovine, katera hoče Turčijo uničiti, in če bi jo branili vsi kralji in cesarji.

O sedanjem šolstvu.

Pri sbohu katoliških društev v Turonu imel je ungerski škof Frepelle pomenljiv govor o sedanjem šolstvu, ki zasluži, da ga površno objavimo tudi mi, tako kakor ga je obelodanil praški „Čech“ svojim čitateljem po francoskem časniku „l'Univers“.

Frepelle govori o nastanku novih višjih šol na Francoskem tako:

„Pretekla so tri leta, odkar je po postavi izdane l. 1875. proglašena bila svoboda višjega poduka. Takrat so mnogi smatrali kot brezumnike in blazne one, ki so ustanovili katoliške visoke šole. Podvzetji tako ogromno delo in sicer v tako burni dobi, brez potrebnih osebnosti, brez buditeljev, brez denarja, in v oči državnemu vseučilišču, na katerem imajo vsi učitelji letne dohodke, in zastop znamenitih profesorjev razpisuje službe: To je bilo, enako dimu, postopati proti nepremagljivi trdajavi, kakor David proti Goljatu — s pračo in petmi kamenčki.

Ali pa smo mi imeli takovih pet kamenčkov?

Za tako ogromno podjetje nismo imeli ni zlata ni srebra!

Ali potrkali smo — na krščanski narod, na razumno ljudstvo, polno vere. — Rodovine, na koje se sme domovina ponositi, napravile so našej univerzi učiteljsko stolico, zapisali so ogromne zneske, ter izplačali jih iz svojih dohodkov; prejeli smo darove, s kojimi bi se smel ponašati vsak plemenitaš, — a tudi revni ljudje prinašali so svoje prihranjene groše.

Glej, tako so se ustanovile naše petere visoke šole, zbiraje okolo sebe vse žive moči naše države. Zgodovina ne bo mogla zadostno pohvaliti omenjenega čina krščanske vere. Evo vam najkrasnejšega prikaza v 19. veku.

Mesto Angers ima na svojih treh fakultah

učitelje, katere lahko prištevamo najboljšim učiteljem vseučiliškim, ima vseučiliško poslopje, ima stanovanja, kakoršna lahko stavimo na stran Oxfordskim in Kanterburskim, ima vednostne stroje in sicer po najnovejših iznajdbah, ima botanično zbirko s takimi redkostmi, ki so jej pridobile medaljo in častni diplom na pariške svetovne razstavi. Zares čuden razvoj; — če obrnemo svojo pozornost na prvi začetek, treba da se za Bogom zahvalimo najpreje onim plemenitim ljudem, katerih gorečnost in darežljivost je nov dokaz sile in živosti katoliške cerkve.

Smo pa li morda že na koncu svojih težeb in želja?

Nikakor! — Mi doslej še nismo izstopili iz dobe vstanovljenja. — Dajoči katolikom pohvalo, dodati moramo nekatere opazke in sicer prav od srca brez mnogega besedila, ker znale bi imeti občno korist. Doslej mnogi katoličani še niso spoznali cene naših visokih šol, oni še niso promotrili neprecenljive dobrodejnosti, koje daje veda spojena z vero. — In ravno tu je na škálnatih tléh bodočnost njih sinov — bodočnost druževnosti. Oni mislijo, da podučevanje krščansko še ni celo svobodno, in so razen tega še indiferentni, slabi, boječi. Mnogi doslej še nikakor niso spametovani, ne toliko, da bi po meri svojih posrednikov živeti mogli. Ali bo vladala taka gorečnost mej nami! Bode mo-li napredovali želvi enako! —

To resnico izreči si moramo brez strahu.

Vseučilišča so pri sedanjih okoliščinah nujno potrebna. Neki znamenit profesor državne univerze vprašal me je nekdanj, čemu da vstanovljujemo nova vseučilišča. Odgovoril sem mu: Poskusite vi jutri ime božje izgovoriti s stolice svoje učiteljske spoštljivo: ste-li popolno brez skrbi, da ne izgubite službe? Profesor na to ni nič odgovoril. — Mi pa ravno zaradi tega čemo imeti nove šole, da ondi profesorji lahko govore s prepričanjem o Bogu, o cerkvi, neumrljivosti duše. Nujna potreba takovih šol razvidna je takoj; vsakdo jo lahko spozna. Ali mnogo jih je, ki vidijo pritisk kojega zadajajo sovražniki cerkvi, — in to jih straši. Takovim zdi se, da je vse izgubljeno, ker doslej še nismo dosegli vsega. Vendar življenje na tem svetu je nepretrgana nit nesreče in skušnjave. Ali bi ne bilo tedaj brezumno tvegati se vseh nad, in to pri takih okoliščinah, kakor bi bilo nemogoče doseči zmago?

Oni drugi pojav nasprotno vznemiri vsakega odkritosrčnega človekaljuba, kateri v nesebičnej ljubezni vsih narodov, gleda poročstvo nepredku človečanstva, podoben je poklicati v pamet iz preteklosti neugodne spomine, o borbi mej vzhodom in zahodom, kateri pustivši v obeh želo mrzenja in zavisti rodi za obe strani slab plod. Sodeči namreč po dosti očitnih znakih ni ne opravdana bojazen, da bi zahod mogel v našem času pasti v primeri z vzhodom v ono pregreho, katero je naredil o času križarskih vojsk, kader, namesto složno odbije občnega sovražnika krščanske kulture, začne si prisvajati vzhod in dajati mu svoje društvene in državne vredbe. Nasledek je bil ta, da se niso od davno stoječe razprtije ne samo ne poravnale in izgladile, marveč še poojstrile, in da so zahodne dvombe na vzhodu pale v plen ravno istemu, proti kateremu se je toliko dragocene krvi prelilo. Že takrat so bile nekatere glave, ktere so to borbo na vzhodu zemljišča obžalovale, kajti dobro so prevideli, da se s tem pomirjenje vzhoda s zahodom

odlaša na negotovi daljni čas. — Eden od takih glav je bil veliki papež Inocencij III. On imajoč pred očmi pomirjenje vzhoda s zahodom, obsojeval je prisvojevanje krščanskega zemljišča na vzhodu. „Nullus vestrum sibi temere blandiatur — tako piše iz Ferentina v rožniku leta 1203 križarskim vojvodam — quod terram Graecorum occupare sibi liceat vel praedari, tanquam minus apostolicae sedi subjectam.“ A ko je v sušču prihodnjega leta Carigrad padel Latincem v roke, komaj je Inocencij našel besed, s kterimi bi to delo obsodil. Spoznal je od drugih oni žalosten nasledek, da se bo, sedaj še bolj razširil jez med vzhodom in zahodom, posebno na cerkvenem polji, ter se zaradi tega ni njemu, glavi krščanstva, čudno zdelo, „ut Graecorum ecclesia, quantum-cunque persecutionibus affligatur, ad obedientiam apostolicae sedis redire contemnat, quae in Latinis nonnisi prodicionis exempla et opera tenebrarum aspexit ut merito illos abhorreat plus quam canes.“ Po mnenju tega velikega Petrovega namestnika zahod

bi bil moral vzhodu pomagati v boju proti občnemu sovražniku; moral bi ga duševno za se dobiti in pustivši njegove narodne, državne, cerkvene in kulturne osebnosti sestaviti z njim in vtrditi veliko duševno zedinjenje,

Zahod bi danes mogel prinesiti v to zedinjenje mnogo več dragocenih darov kakor v srednji dobi, in tako postati pravi prerojitelj vzhoda. Kajti takrat je med tim kulturajv vzhodu in zahodu držela ravnotežje; dokler je vzhod ostal pod gospodarstvom islama skoraj nepomičen, hraneč se samo z ostalino davnih pridobitev in s sokom narodnega ustmenega poročila ali tradicije, zahod si je nakopičil ogromno bogastvo vsakovrstnih znanj in umetnosti, ter je po novih načelih vredil svoje javne odnošaje; hamanizem in renaissanca, odkritje nove zemlje, smeli izumi v področji materialne kulture — vse te premembe v razvitku zahoda so se malo ali pa nič prijele vzhoda. S tem se je še bolj razmaknil izmej obeh jez v kulturnih odnošajih.

Da se pa ta jez čim hitreje promosti, v

Nikdo si ni gotov zmage, to velevala slehernemu razum. Ali bo pa zastran tega obupal?

Malo ume oni, ki meni da mora doseči zmago, premagan pa, se ne zna dostojno obnašati. Napoleon hvalil je načelnika Vandej-skih Cathelineau, da ni pustil nikdar počivati ni zmagalcem ne premaganim. Ne tresimo se pred časom! Edina vstrajnost more učiniti blagostan. Proč z dvomom in vednim čakanjem! Bog nam ukazuje podati se v boj! In če tudi ne zmoremo v boji, tešila nas bo vedno sladka zavest, da smo storili svojo dolžnost. Ura zmage in vspeha je pri Bogu. Vzvišenost načel, za katera se bojujemo, bodi naša moč in sila: — mi delujemo za Francijo."

Govor znamenitega in učenega škofa augsberskega imeli bi tudi mi Slovenci dobro razumeti; ali — ker smo sami preslabi, vzajemno s Hrvati in drugimi Slovani, da bi po svojih deželah skrbeli za taka krščanska vseučilišča.

Bismarkovec o miru s cerkvijo.

Da se v nemški državi vedno bolj čuti potreba pomirjenja s cerkvijo, kaže se jasno iz organa Bismarkovega, ki seveda po svojem običaji to sam priznava.

"Nordd. Allg." imenuje to tolažilno znamenje časa, da večina nemških listov misli na obnovenje miru s cerkvijo. Vkoreninila se je v mnenju ljudskem misel, da vojska vodi k miru. Naklonjenost k miru sicer še ni mir, vendar sporazumljenje in spomin na pritožbe obe stranki toliko zedini, da je pozneje mir mogoč. Mej državo in mej cerkvijo pa je mir samo zdaj mogoč, če se poravnavati v resnih zborovanjih. Pastirska skrbljivost prestopila se je odboja do možnosti in po storjenem prvem koraku Leona XIII. smemo gojiti najtoplejše nade, ki nas popeljejo k porazumku mej pastirskim prestolom in Nemčijo, seveda če zopet kedo ki bi bil rad papež nad papežem, stvari še bolj ne zamede. Potrjuje nas v tej misli izjava škofa bamberškega, ki v pastirskem listu, kojega je izdal povrnivši se iz Rima govori o Leonu XIII., ki bo vedel zaključiti mir tako, da ne žrtvuje nijednega principa zadevajočega bistvo, poklic in organizacijo katoliške cerkve. Njegove besede so: „Jasni, bistri pogled tega naslednika sv. Petra sega dalje, nego razum mnogih, ki vedo mnogo govoriti o sedanjem

času, ter si drznejše brez poklica od zgoraj, podučevati hierarhijo o njenih notranjih zadevah."

Te važne besede nemškega cerkvenega kneza kažejo nam dosti jasno, da zedinjevanje za koje se deluje v Rimu, izhaja iz višega stališča, nego je ono, iz katerega nemški ultramontanci razmatrajo ono reč. Katoličani vseh dežel morejo miroljubno mišljenje papeževo spoznati iz njegovega lista do kardinala Nina.

Nemški katoličani pa so v pastirskem listu škofa bamberškega zadosti podučeni, da se vedo kamo naslanjati; da ne stavijo svojih nad na pravično adreso, ter ne nasledujejo voditeljev, ki k temu niso poklicani od poglavarja sv. cerkve.

Če predočimo te besede Bismarkovega organa, se nam ne zdi potrebno še razjasniti jih kritično, niti omenjati namer, ki so nastavljene „ultramontanskim Nemcem." Ena reč pa pada tu v oči brez pojasnovanja; in to je želja Bismarkova, ki bi se rad izsnoval iz vezi, v katere se je sam vplel; cerkvi z njimi ni škodil, mnogo pa državi. (Čech. X. 272.)

Politični pregled.

Avstrijske dežele.

V Ljubljani 11. decembra.

Delegaciji ste izvolile komisijo 7 udov, ki ima poravnati njihove različne sklepe. Toda o privoljenji konj jahačev za stotnike, o novi trdujavski ladiji, o premeščenji ženijskega batalijona na Ogersko in o resoluciji glede vojnega proračuna se ta komisija ni mogla porazumeti in reč se bode morala rešiti v skupni seji obeh delegacij. Ker se je sklical državni zbor, ki bode še le čez par mesecev rešil svojo nalogo, se boste delegaciji še le mesca marca zopet sošle, če se bodo razne zadeve mirnim potom razmotovale.

Državni zbor bode te dni obravnaval berlinsko pogodbo, ktera se je pa prej izročila v pretres posebnemu odseku. Tudi ogerskemu zboru se je izročila ta pogodba, pa Tisza je naravnost rekel, da o veljavi njeni zbor nema nič določevati, ampak le razsoditi, je bilo ravnanje vladino pravilno ali ne. Če bodo v avstrijskem zboru drugače ravnali, bode enako tudi ogerska vlada zaradi enakopravnosti v ogerski zbornici vkrenila.

tem bodo skrbeli sami vzhodni narodi; in kako se voljni poseči v oni zaklad zapadnega znanja in umetnosti, dali so že lepo spričevalo oni od njih, katerim se je posrečilo kakor Srbom, Grkom in Rumuncem, otresti gospodstvo islama. Pa evo tudi sedaj gledamo, kako komaj osvobojeni Bulgari na zemljišču svojega doma vzdigujejo učilišča in zavode za izobraževanje; kako hitro se vsaka ped osvobojenega zemljišča na balkanskem poluotoku prostovoljno odpira kulturnemu napredku. Zahod tedaj more miren biti, da bode pri vzhodnih narodih v prijemnji njegovega duševnega blaga našlo se največje bratsko ravnanje. No ako bi se pod plaščem kulture nosilo v vzhodnje kraje tuje gospodstvo, bati se je, da bi se od tam na žalost vsacega prijatelja bratskih narodov mogel slišati glas, kateri se je slišal pred 600 leti iz ust obupnih polabskih Slovanov, katerim se je z vero ljubezni ponujala narodna smrt: „quomodo ergo vocabinus hinc religioni novae... quibus quotidiana indicitur fuga?"

Upajmo, da bode omikovalni vek polagoma odstranil vsako kal novemu nasprotju med naprednim zahodom in na novo življenje

probujenim vzhodom; pa da ne bode kultura vzrok razprtij, marveč zveza mej narodi.

Da se kulturni odnošaji mej zahodom in vshodom po tej poti polagoma poravnajo, v tem poslu, gospoda akademiki! kolikor se tiče južnega Slovanstva, i našemu zavodu je podeljena lepa akoravno tudi težka naloga. On ima z ene strane na polji znanosti delati pot duševnemu zedinjenju med slovanskimi plemeni balkanskega poluotoka in pomagati jim pri prisvojevanji in probavljenji zdravega ploda zahodne kulture, od druge strane pa naproti zahodu delati, da se ta (zahod) seznanj z jezikom, s preteklostjo in načinom mišljenja in čuvstva teh narodov. Ako se naša akademija nima sramovati vspeha, katerega je dosegla v rešenji te nalogej prvih deset letih, to smemo upati, da jej bode delo v bodoče (prihodnje) še rodovitnejše, ker bode v prerojenem in preobrazenem vzhodu in v mladej (pomlajenej) narodni svesti našla vse to čvrstejšo in širje podlago. V tej nadi in v zaupanji v božji blagoslov preide gospoda akademiki! naš učeni zavod z veselim srcem v dvanajsto leto svojega delovanja.

Po „Obzoru" Iški.

Vnanje države.

Ruski car je jako prijazno sprejel im-počastil generala Dondukov-Korzakova, kar turkoljube silno peče, ker generalu ne morejo odpustiti, da je očitno rekel, da se Bolgarija ne sme raztrgati, in da je treba Turke kar pregnati iz Evrope. Mislili so, da ga bode car ruski brž brž spodil iz ljubezni do dunajskih in londonskih čifutov. Pa ruski car je napravil nalašč gostijo za generala Dondukova v Livadiji, pri kateri je car sam prvi napil generalu in rekel: „Bog živi generala, našega Dondukova, ki se je osemnajst let v Kavkazu vojskoval!" Pri tem mu je car še skazal to nezasišano čast, da se je oblekel v uniformo tistega regimenta, pri katerem je Dondukov služil. Dondukov-Korzakov mora biti res izvrsten človek, drugače bi ga ruski car tako ne častil, in drugače bi ga turkoljubi tako ne sovražili.

Na **Italijanskem** je izdal Menotti G a r i b a l d i neko javno pismo, v katerem žuga vladi, ako bi se predrznila, skrciti javno svobodo zavoljo napada na kralja Humberta. On še pristavi, da naj bodo ti napadi opomin vladarjem, da bodo bolj skrbeli za blagor ljudstva, kakor dosedaj.

V **Berlinu** je imel cesar Viljem svoj slavnostni uhod, spremljevan od brezštevilne množice policajev in skrivnih špiceljnov. Tako se mora tresti mož, kateri je mislil, da se mora pred njim ves svet tresti, in kateri je celò katoliško cerkev vžugati hotel. Pač žalosno življenje tako, če človek nobeni trenutek ni svojega življenja varen.

Odkar je bil dvakrat napaden, postal je pač druge misli, ter pri vsaki priliki priporoča s k r b z a v e r o. To je storil tudi S. t. m., ko se mu je poklonil mestni magistrat in odbor berlinski. „Prememba postav, je rekel, je potrebna. To se bode moralo zgoditi tudi po drugih državah, ker so na sled prišli zaroti, ki hoče vse vladarje s pota spraviti. Glavna reč pri tem je v e r a. Verska izreja mora biti temeljtesja in resnobnejša." Če bi bili vero prej bolj spoštovali in cenili, ne pa jo zatirali in njen vpliv zavirali, bi jim je ne bilo treba zdaj tolikanj priporočati, ko je za sedanji rođ morebiti že prepozno. Nihče neče tudi prav verjeti, da gre staremu Vilimu to od srca, ampak vsakdo si misli, da le strah pred smrtjo iz njega govori, kakor se je tudi stari Antioh na smrtni postelji spominjal v Jeruzalemu doprinešenih grozovitosti, ter v strahu obetal popoljšanje, toda brez vspeha in koristi. — V z b o r n i c i je Virchov vprašal, zakaj da je v Berlinu vveden nekak obležni stan? Minister notranjih zadev je odgovoril, da se je to zgodilo zaradi tega, ker je mnogo agitatorjev, ker imajo znamenja o osnovi neke tajne zarote, ki vsem evropskim vladarjem hrepeni po življenji, in ker je vladina dolžnost najprej varovati življenje cesarjevo.

iz Rimskega poroča „Cor. Bur.", da knez Bismark, kakor se govori v vatikanskih krogih, hoče le tiste škofe in duhovnike cesarju priporočiti v pomilostenje, ki to naravnost žele ter obetajo, da se hočejo majniškim postavam podvreči, drugih pa ne. V vatikanu bodo še le pretresali, če se more ta predlog sprejeti ali ne.

Angleži s pismom emirovim niso zadovoljni in zahtevajo nadaljevanje vojske, če se popolnoma ne podvrže in pogoje sprejme, ktere mu bode vlada angleška naložila in ki bodo tim ostrejšje, čim dalje bode trajal upor. Govori se celo, da je emir skoz bamiansko sotesko pobegnil v Turkestan. (Pa ni res.) General Roberts pri Peivaru dela barake za vo-

jake. Tudi se je boje zaukazalo marširati proti Djelalabadu. General Biddulph poroča, da je cesta proti Kandaharu odprta. Tudi soteska pri Khojeku ni zavarovana, zato je general zapovedal, da naj jo oddelek vojne zasede. General Stewart je došel v Keto ter prevzel višje poveljništvo.

Turški sultan je sprejel avstrijskega poročnika grofa Zichya, kteremu je rekel, da je berlinska pogodba podloga turške politike. Sultan želi v prijaznosti ostati z Avstrijo in si bode na vso moč prizadeval vrediti še ne rešene zadeve. — „Pol. Corr.“ poroča, da so Rusi v Odrinu prijeli nekega Angleža, ki je na skrivnem smodnik spravljaj v mesto. Anglež pa je ušel ter zavetja iskal pri angleškem konzulu, ki se je branil begunca Ransom izročiti. Vsled tega so Rusi siloma drli v hišo, ter tihotapca odpeljali.

Domače novice.

V Ljubljani 12. decembra.

(*Za ubožne družine rezervistov*) in deželnih bramboycev napravili bodo z dovoljenjem cesarjevim v Cislji in Transli dobrodelno loterijo. Za bolne in ranjene vojake v tukajšnji bolnišnici pa je Kranjska hranilnica družbi gospej izročila 300 glđ.

(*Za otroško bolnišnico*) na Poljanah so presv. cesarica darovali 100 glđ., gospa Ana Ruard-ova pa 30 glđ.

(*Sirotišnica za dehljice*) na Poljanah v nekdanji Lichtenthurnovi hiši je dodelana in v terek so mil. knez in škof dr. Janez Krizostom Pogačar blagoslovili domačo kapelico. Pri tej slovesnosti so bili navzoči deželni predsednik, deželni glavar, mestni župan, dr. Bleiweis, dr. Poklukar in mnogo drugih gostov in gostinj. Oskrbovanje tega zavoda prevzamejo usmiljene sestre, ki bodo tam napravile tudi posebno deklinško šolo, na ktorej bode podučevala, kakor slišimo, gosposličina Nežka Zupan, ki je z izvrstnim vspehom dovršila tukajšnjo pripravnico.

(*Pred porotno sodnijo*) stalo je skoz 5 dni 21, zarad ponarejevanja dolžnih pisem toženih oseb. Od teh bilo jih je 6 za nekrive spoznanih, od drugih 15 pa je bil eden na 10 let, 1 na 8, 2 na 4, 8 na 3, 1 na 2 leti in 1 na 14 mesecev težke ječe obsojen.

(*Dve novi slovenski knjigi*), obé namenjeni za ljudstvo, nam je založil narodni bukvar g. J. Giontini. „Rusko-turška in avstrijsko-turška vojska“, ki jo je spisal J. Alešovec, je že tiskana, in se dobiva pri založniku po 50 kr., po pošti 55 kr., prihodnji teden pa se jame staviti „Tisoč in ena noč“, arabske pravljice, za slovensko ljudstvo priredil Fil. Haderlap. To delo bo izhajalo v snopičih po tri tiskane pole, vsak snopič po 20 kr. Vsak mesec prideta dva snopiča na svitlo, tako da bodo naročniki v jeseni 1879 že celo delo v rokah imeli.

(*Hranilnica*) je s svojim zadnjič omenjenim sklepom, da bode namreč obresti od 5 odstotkov znižala na 4½, med ljudmi zbudila splošno nevoljo. Ljudje, ki v hranilnici nakladajo svoje trdo prislužene krajcarje, bi nič ne imeli zoper to, da bi od svojega denarja dobivali le po 4½ odstotka, če bi bilo s tem tistim pomagano, ki pri hranilnici denarjev na posodo iščejo. Toda temu ni tako, ker hranilnica ni ob enem znižala tudi obresti od svojih izposojenih denarjev, ampak bodo te tudi znanprej znašale po 6 odstotkov. Tistega pol odstotka, ki ga bodo naložniki od hranilnice manj dobivali, pride tedaj le hranilnici sami na korist, ki bi pa po svojem namenu ne imela iskati tolikanj dobička, ampak na eni strani ljudem dajati priliko, da

svoje denarje lahko in varno naložé, na drugi strani pa potrebnim in stiskanim pomagati, da si proti neprevisokim obrestim denar lahko izposodijo. Če bi hranilnica te obresti znižala in ljudem sploh tako na roko šla, da bi ne imeli toliko stroškov, kadar morajo v hranilnici kaj na posodo iskati, bi hranilnica svoje denarje prav lahko razposodila in bi ji ne bilo treba tožiti, da toliko denarjev brez obresti leži, ter zdravila zoper to iskati v znižanju založnikom odločenih odstotkov. Pravijo, da je to le za poskušnjo, a žalostno je, da se morajo sedaj, ko vse toži o pomanjkanju denarjev, s tako poskušnjo denarji ljudem takorekoč vsilovati nazaj, namesto da bi se s previdnim in primernim ravnanjem promet denarja kolikor mogoče polajševal. Mnogi bodo denarje vzeli vsled tega iz hranilnice in jih naložili kje drugje; pri tej priliki jih opozorujemo na pomočno denarno društvo (Aushilfskassa), o kateri smo unidan že obširnejši pisali in kjer se tudi denarji prav varno lahko nakladajo kakor v hranilnici. Načelnik temu zavodu je g. Horak, do kterega se vsakdo v tej zadevi lahko obrne.

(† *Gospa Ida Köstl-nova*), mati č. g. fajmoštra pri sv. Jakobu je v noči od 10. do 11. t. m. po hudi bolezni umrla. Pogreb bode jutri popoldne ob 3½ uri. R. I. P.;

(*General Filipovič*) je 9. t. m. odrinil iz Zadra ter je 10. t. m. došel v Trst. V Dalmaciji so ga povsod z veliko sijajnostjo in navdušenostjo sprejemali. V Kotoru je na pozdrav ljudstva rekel, da avstrijska vojna bode varovala deželi, kteri je s svojo dragoceno krvijo priborila. Včeraj se je našemu županu telegrafično zahvalil za čast, da je bil izvoljen za častnega meščana ljubljanskega, ter mu ob enem naznanil, da se danes ob ½ 11. uri dopoldne z nagličem skoz Ljubljano pelje na Dunaj. Južna železnica mu ni poslala v Trst poseben voz (Salonwagen).

Razne reči.

— Prenapolnjene ječe. Na Nemškem so vse ječe tako prenapolnjene, da je ministerstvo sklenilo naročiti vsem deželnim vladam, ki bi imele skrbeti za to, da se dobe primerni prostori za nove ječe. Nekje došlo je uradno vprašanje posestniku nekdanjega, sedaj praznega samostana, bi li on hotel izročiti in prodati ga državi, da ga ona spremeni v ječo. Tako daleč tedaj smo prišli, da se iz razrušenih samostanov, otvarajo — ječe. —

— V Zagrebu je 5. t. m. umrl slavn rodoljub Matija Mesić, svečenik in prvi rektor hrvaškega vseučilišča, profesor hrvaške povesti, akademik in pošten, učenjak. Blag mu ostane spominj!

— Matici Hrvatski je sedaj že drugo leto dala deželna vlada po dve tisuč glđ. podpore, in nedavno je na prošnjo njenega odbora zapovedajoči general Filipovič iz c. kr. krajiške deželne blagajne podaril jej 300 glđ. Po tem takem lahko daje na svetlobo mnogo več knjig nego jih premore naša Matica Slovenska. Na koga se hoče pa ta obrniti? Iz lastne glavnice in iz društvenih dohodkov bi tudi Hrvaška ne mogla storiti več mimo naše.

— Pot škofa Strosmajerja v Rim. Oznanili smo že, da se je napolil djakovarski škof Strosmajer v Rim. Ni pa šel tje iz svoje volje, marveč, pišejo „Osaječke novine“ od verjetne strani, poklican bil je od papeža brezdvomno zaradi vrvanja razmer katoliške cerkve v Bosni in Hercegovini. Djakovarska škofija — tako nam kaže zgodovina, — pričela se je s tem, da je po vpadu Turkov v

Bosno poslednji škof bosenski pobegnil iz dežele v sosedno Slavonijo, ter si izvolil ondi Djakovar za svoje prestolno mesto. Djakovarska škofija štela je začetkom samo osem fará in imenovala se je do združenja s sriemsko škofijo (Sirmija, v vzhodnej Sloveniji) obsegajoč šest duhovnij, škofijstvo bosensko. Ondaj raztezala se je škofija Pečuška čez mejilno-slavonsko-ogersko reko Dravo do same Slavonije celo do reke Save, — do meje slavonsko-bosenske. V njen okrog spadale so duhovnije Vinkovci, Ivanka, Župani, Otok, Nemci. Pozneje promenile so se te fare, v duhovnije zadravske; biskup djakovarski pa je bil izvoljen za škofa bosenskih kristjanov. Bogoslovci vzgojevali so se vedno v djakovarskem seminšču, ali l. 1876 primorali so jih z grozenjem, da se jim sicer podpora vzame, študirati mej Madjari v Ostrigonu. Zdi se nam da tudi sedaj hoté prikračiti skušenega škofa v njegovej delavnosti, kajti Madjari predlagajo, da bi se bosenski kristjani podvrgli škofa koločanskemu. Zato je bil skrajni čas, da pokličejo pravega zastopnika bosenskih katoličanov v Rim, ki bo zgodovinsko dokazal pravice djakovarske škofije — piše „Našinec.“ —

— Bosenska deputacija je 9. t. m. zjutraj došla na Dunaj ter ogledovala potem cesarsko palačo in zakladnico. Ob 5. uri popoldne bil je v „Grand-Hotelu“ skupen obed. Drugi dan je ogledala še arsenal, včeraj pa je odpotovala k cesarju v Budapešto.

Eksekutivne dražbe.

13. decembra: 3. Aljančič iz Kamnika in Karlin v Kranji. 3. Čermelj iz Budanj, 3. Benčina iz Cola, oba v Vipavi. 2. Ziegler v Novem mestu. 2. Dolenc z Gorenjega Perova, 2. Kušar iz Kamnika, 1. Lepičič iz Šrne, vsi v Kamniku. 2. Lebar z Brezja. 2. Judež iz Gorice, oba na Brdu. 2. Novak iz Škocijane in Dolinar v Mokronogu. 2. Humlan iz Bojane vasi, 2. Jenko iz Topolca, 3. Slezinski iz Vidoški in Smrekar v Metliki.

Umrl so:

Od 7. do 10. decembra: Neža Čmak, tab. del. o. 11 m., za božjastjo. Rudolf Bernard, opičnega gledal. vođa o. 20. d., vsled slabosti. Ana Kump, čevlj. ž. 55 l., za sušico.

Telegrafične denarne cene 11. decembra.

Papirna renta 61.60 — Sroberna renta 62.70 — Zlata renta 72.25 — 1860letno državno posojilo 112.80 Bankine akcije 785 — Kreditne akcije 230.30 — London 116.65 — Srebro 100 — — Ces. kr. coltini 5.56. — 20 frankov 9.32.

Dr. Herman Linhart,

c. kr. rezerv. nadzdravnik

se je v Kerško nazaj povernil ter bode svoje zdravniško delovanje spet nadaljeval.

„Pot v večnost“

vernim svoje škofije razložil
dr. J. Zwinger,

leazeoškoef selcovski,

se imenuje jako koristna in izvrstna pobožna knjiga, ki obsega 142 strani in se dobiva po 36 kr. naravnost po pošti pa po 42 kr. v kuji-garni

O. Klerr-ove vdove

(5) v Ljubljani.

J. Blaznikovi nasledniki v Ljubljani.